

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening
for Helsinge og Omegn

Annisse – Helsinge – Mårum – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

December 2018

Juletræet i Østergade i Helsinge (Foto fra Gribskov Arkiv)

Generalforsamling

Der indkaldes hermed til generalforsamling i Lokalhistorisk

Forening for Helsinge og Omegn

Lørdag 26. januar 2019 Kl. 14,00

I Kvicklys Cafeteria, Helsinge

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Beretning om foreningens virksomhed i 2018
3. Forelæggelse af det reviderede regnskab for 2018
4. Fastsættelse af kontingent for 2020
5. Indkomne forslag (Skal være formanden i hænde senest 5 hverdage inden generalforsamlingen)
Vedtægtsændring foreslået af bestyrelsen:

Paragraf 4: Nuværende ordlyd:

Kontingentet fastsættes af generalforsamlingen for det kommende år og betales forud efter bestyrelsens nærmere anvisning. **Er kontingentet ikke betalt inden den 30.juni ophører medlemskabet automatisk.** Stemmeret til generalforsamlingen forudsætter at kontingentet er betalt senest ved generalforsamlingens start. Regnskabsår følger kalenderåret

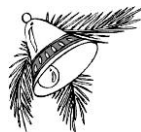
Bestyrelsen foreslår følgende ny ordlyd af paragraf 4:

Kontingentet fastsættes af generalforsamlingen for det kommende år og betales forud efter bestyrelsens nærmere anvisning. Stemmeret til generalforsamlingen forudsætter at kontingentet er betalt senest ved generalforsamlingens start. Regnskabsår følger kalenderåret

6. Valg af bestyrelsesmedlemmer
På valg er: Aase Bomholt, Willy Larsen og Poul Erik Thomsen
Valg af 2 suppleanter til bestyrelsen
Valg af 1 revisor og 1 revisorsuppleant
7. Eventuelt

Juleerindringer fra Vejby

Af Kirsten Jørgensen - Oktober 2018

Underligt at tænke på, at der nu kun er knap to måneder til juleaften! - Tankerne går tilbage, og jeg vil her prøve at fortælle lidt om mine juleerindringer.

Hvad skete der i Vejby i forbindelse med julen i gamle dage? Jeg har talt med mange, der er vokset op her i vores lille by, og det er helt tydeligt, at som barn har man hæftet sig ved juletræsfesten i forsamlingshuset. Den stod som noget helt fantastisk. Karen Jensen fortalte for mange år siden, at hendes mor Marie Møller var med i komiteen, der stod for juletræet, og Karen var sammen med sine søskende med til at lave juletræspsynten til det store træ.

Min storesøster Anni har fortalt, at hun sammen med skolekammerater har været med til at opføre "Svinedrengen" til en juletræsfest kort efter krigen. Det var Valdemar Hansen, også kaldet "Maler Valdemar", der stod for instruktionen af børnene fra Vejby Skole. Nogle år senere gjaldt det forestillingen "Barnetro", hvor hun tydeligt husker, at dragterne var syet af crepepapir. Kun hovedrolleindehaverne havde rigtigt tøj på.

Det var foredragsforeningen, der stod for det praktiske i forbindelse med juletræsfesten. Dengang havde de problemer med at skaffe folk til bestyrelsen, så hun blev som ung pige valgt ind og var med til at gå rundt til vejbyerne og samle penge ind til juletræsfesten. Hun var med til at pakke masser af godteposer til børnene og lave juletræspsynt til det store træ. For børnene var der juletræ tredje juledag, og det var gratis for dem at deltage. Der blev danset rundt om træet, sunget salmer og sange og ikke mindst leget sanglege. Dagen efter, nemlig fjerde juledag, var der juletræsfest for de voksne med bal bagefter. Jeg har ladet mig fortælle, at det var skik at plyndre juletræet til sidst. Det meste af

pynten gik således til og blev revet i stykker, så noget nyt måtte produceres næste år.

Privatfoto

Mine egne erindringer fra juletræ i Vejby Forsamlingshus står tydeligt. I den lille sal ventede alle på, at det store øjeblik skulle ske. Inden da havde man afleveret sit overtøj i garderoben, som Karen og Herman Jørgensen passede, så vidt jeg husker. Døren til den store sal blev åbnet, og her stod det flot pyntede juletræ og strålede med alle de levende lys. Lyset i salen var dæmpet, og man gik rundt om træet og sang julesalmer. På den tid foregik opvarmningen med en stor kakkellovn, der stod til venstre for scenen. Der stod altid folk parat med vand og våde gulvklude for at undgå, at der skulle blive problemer med lysene. Efter at have sunget julesalmer blev der leget sanglege som "Bro, bro, brille" og "Så går vi rundt om en enebærbusk" og mange andre. Når tidspunktet kom, hvor vi skulle have godteposer, var man meget spændt på, hvad der var i posen. Som regel var der også en lille

appelsin og et æble ud over slikket. Jeg er ikke sikker, men mener, at vi også fik en sodavand hver.

Jeg kan huske, at vi et år var nogle elever fra Vejby Skole, der under ledelse af Frk. Petersen spillede julekomedie. Det var mægtig spændende at stå på scenen og være festens midtpunkt med det meste af byens borgere som publikum. Vi havde i øvrigt også været med til at klippe julestadsen til det store træ. På det tidspunkt var der kun juletræ tredje juledag.

Som ung har jeg senere haft min nevø og niece med i forsamlingshuset for at de kunne opleve det store juletræ. I øvrigt har jeg som voksen været nede med elever fra skolen for at synge til juletræet. Skolebørnene var nisser og skulle hjælpe med til at lege sanglege med de mindre børn.

Nå, jeg har helt glemt, at der jo også gennem mange år er blevet sat byens juletræ op på parkeringspladsen ved forsamlingshuset. Desværre har der mange gange været problemer med at lyspærrerne er blevet ødelagt. En god tradition har været, at præsten kom ned og talte, når træet skulle tændes. Jeg ved ikke, om dette bliver tilfældet også i år.

For år tilbage ændrede man konceptet med juletræ, således at foreningerne nu inviterede til juletræ allerede den første søndag i advent, hvor man mødtes i skoven og var med ude at se det store træ blive fældet. Samtidig kunne der samles grønt til dekorationer, som man kunne lave, når man mødtes i forsamlingshuset, hvor "Henrik Musiker" leverede julemusik og sang. Min mand og jeg havde den glæde i en del år at være julenisser, der legede de gamle sanglege med børnene ved juletræet. Hyggeligt når ens gamle elever kom med næste generation til juletræ.

Jeg skal ikke glemme at fortælle, at der også blev holdt julefest i missionshuset. Når jeg tænker tilbage på 50-erne, så var

Privatfoto

Missionshuset rammen om søndagsskolen, hvor de fleste af os vejbybørn gik. Det siger sig selv, at det var om søndagen, og som jeg husker, var det et par timer om formiddagen. Vi blev krydset af, når vi kom. Meget vigtigt! For det gjaldt om at komme så mange gange som muligt. Vi fik nemlig et bibelsk billede, når der var 10 krydser. Den dreng eller pige, der havde været flest gange i søndagsskole, når vi nåede til juletræsfesten, fik lov til at være den første, der gik ind i salen ved siden af for at vælge sig en julegave. Her var mange ting at vælge imellem, og da gaverne ikke var pakket ind, kunne man selv vælge. Det var meget spændende! Hvem købte så alle disse gaver? Det var Peter Jensen, der spenderede af egne lomme. Der var naturligvis også et fint pyntet juletræ til festen. For os børn var det et af årets højdepunkter her i Vejby. Som jeg husker, var det Helges mor Kristine Pedersen, der var søndagsskolelærer. En ting som også står i erindringen, var figuren af den lille negerdreng. Når vi lagde

en mønt i den, bukkede drengen som tak. Det gik til Ydre Missions arbejde. Vi sang salmer og fik fortalt historier fra bibelen og hørte tekster læst op. Jeg har altid været glad for at synge, og husker stadig mange af de salmetekster, vi lærte der og i skolen. En juletradition der også har været i Vejby var juleprocessionen ved børnegudstjenesten i december måned. Gennem nogle år i 80-erne lavede jeg og elever fra skolen krybbespil i Vejby kirke i samarbejde med pastor Kongsgaard. Børnene agerede Maria, Josef, engle, hyrder og vismænd, mens præsten fortalte juleevangeliet fra prædikestolen. Oppe foran alteret sang de også et par julesalmer, inden processionen gik ud.

Nogle gange var vi også på Trongården og optræde. Ja, det er også blevet til mange luciaoptog her og på skolen gennem årene. Hyggeligt med sådanne traditioner i julemåneden. Ligeså har skolen lige siden omkring 1975 haft tradition med at gå i kirke om morgenen den sidste dag før juleferien, inden elever og lærere bagefter havde juleafslutning i klasserne på skolen. I forbindelse med erindring om min barndoms jul husker jeg tydeligt kammeraternes medynk, når de hørte, at vi i slagterfamilien altid spiste klipfisk og varm risengrød juleaften. Men det havde min far altid gjort i sit barndomshjem, så sådan var det. Jeg havde jo aldrig været vant til andet, så det var

såmænd hyggeligt, når man kunne dufte den kogte fisk og sennepssovsen. Der var ikke noget med kartofler, men fra Olines bageri i Unnerup havde min far bestilt et stort, rundt sigtebrød. Så tilbehøret til fisken var sigtemadder med smør på. Der blev drukket nisseøl/hvidtøl til – dog fik de voksne også en snaps. Man havde den fordel juleaften, at man ikke var mere forspist end at man var i stand til at spise noget af det julekræs, der kom på bordet efter dansen om juletræet.

Det var lidt om mine juleerindringer fra Vejby. Kirsten Jørgensen

Kattegat – 2 børn i fare

Zone-Redningskorpset fra Helsingørskøber denne gang ikke til ildløs, men til en mulig badeulykke i Kattegat 800 m øst for Helene Kilde.

På en sommerdag i begyndelsen af 1960'erne befandt et tysk ægtepar og deres to ca. 6-7-årige drenge sig på stranden ved Nordre Strandvej 48. Det var en meget lun solrig dag med frisk vind fra syd, så der var læ på stranden, der dér ligger nedenfor en ca. 30 m høj lerskrænt.

Fra stranden så havet ganske roligt ud uden bølger, da der jo var fralandsvind, så derfor fik de to drenge lov til at sejle ud i en lille oppustelig gummikano, der meget hurtigt befandt sig 20 m fra strandbredden og kort efter 30 og 40 m ude og videre ud, da vinden fik let tag i det lille fartøj. Det var ikke muligt for drengene at ro ind til bredden, søndenvinden og havet havde for mange kræfter.

På en eller måde blev nogen opmærksomme på den farlige situation, som de to drenge var ved at komme i, så der blev slået telefonisk alarm til Zonen i Helsingørskøber, der hurtigt var fremme ved nr. 48 på Nordre Strandvej efter 10-11 km.s udrykningskørsel

med ambulance og kranbil, hvorpå der var placeret stationens lille træjolle.

Denne jolle blev brugt ved redningen af de to tyske drenge. Billedet er taget ved en anden begivenhed. *(Foto fra Gribskov Arkiv)*

Jollen kom hurtigt ned fra kranbilen og to Zone-folk trak den gennem haven og ud til toppen af den 30 m høje stejle skrænt og uden tøven, nærmest løb de 2 ZR-folk ned ad skrænten med jollen mellem sig, så ud over sandstranden og ud i vandet med jollen, hvor den ene Zone-mand hoppede op i og begyndte at ro ud mod gummikanoen, der nu befandt sig et godt stykke uden for revlen, vel omkring 250 m fra land og hvor der var begyndende skumtoppe på de nordgående småbølger.

Zone-jollen nåede ud til de to drenge, der blev trukket uskadte tilbage til stranden, men med en ubehagelig oplevelse rigere.

Nej, de to Zone-folk trak ikke jollen op ad den stejle skrænt, men roede jollen til Helene Kilde, hvor den nemt kunne bæres op ad

slugten til kranvognen og ambulancen, der også var ankommet dertil.

Vilhelm Pedersen, der overværede redningsaktionen.

Før og nu:

Østergade 8-10 i 2018 (Foto: Erik Larsen)

Østergade 8-10 ca. 1964 (Foto fra Gribskov Arkiv)

Østergade 8-10 ca. 1975 (Foto fra Gribskov Arkiv)

Mindesmærker i De syv Sogne:

Tibirke Sogn - Skoven:

Det største mindesmærke i Tibirke sogn må uden tvivl være sandflugtsmonumentet, der står på Alléen, en sidevej til Tibirkevej i Tisvilde.

Sandflugtsmonumentet (Foto: Erik Larsen)

Allerede i 1738 blev dette monument rejst til minde om sandflugten og bekæmpelsen af denne. Egnens befolkning kaldte det *Perminen* eller *Pyramiden*. Der er dog ikke tale om en pyramide, men om en 6 meter høj, tresidet søjle af sandsten. På hver af de tre sider er der en indskrift, en på dansk, en på tysk og en på latin. De to på tysk og latin er skrevet af en historiker, som stammede fra Slesvig, mens den danske tekst er skrevet af Helsinges daværende præst Jørgen Friis. På søjlen kan man se monogrammer for både Kong Frederik IV og Kong Christian VI.

Teksten på monumentet:

HER SAAE DET ILDE VD FOR NOGLE TIDER SIDEN
MED SAND VAR ALTING SKIVLT OG FAREN VAR EI LIDEN
SANDBJERGE VOXTE OP FLOY FREM NAAR VINDEN KOM

OG DREF SAA MANGEN ÉN FRA HVVS OG EIENDOM
HVORFOR KONG FREDERICH TIL LANDETS GAVN OG BESTE
LOD GRIBE VERKET AN MED VOGNE FOLK OG HESTE
OG LOD SAA VIDT MAN KOM DEN LØSE GRVND BESAAE
AT DER HVOR INTET VAR, OPVOXER GRÆS OG STRAAE
VOR SIETTE CHRISTIAN VOR HERLIGHED I NORDEN
VED HAM DET HELE VERK TIL ENDE BRAGT ER VORDEN
OG AT HANS ÆT OG SÆD SAA LÆNGE BLIFVE MAAE
SOM MAND KAND STØF OG SAND OMKRING VED HAFVET FAAE
På nederste fjerdedel af søjlen står følgende tekst:
OM NOGEN SPØRGE VIL OG HAFVER LYST AT VIDE
PAA HVEM I DENNE SAG MONARCHEN KVNDE LIDE
DA HAFVER AMTMAND GRAM EI HVILET MED SIT ØYE
OG RØHL SOM VEL FORTJENT ER LØNNET FOR SIT MOYE

Sandflugten:

I begyndelsen af 1600-tallet havde bønderne i området fældet meget af skoven og deres dyr havde afgræsset markerne, og det medførte, at sandet blev blottet og ført væk af vinden, samtidig med at det hobede sig op andre steder. På et tidspunkt nåede sandet op til taget på Tibirke Kirke. Tibirke By som oprindeligt lå ved kirken blev flyttet østpå til der, hvor den er i dag. Flyvesandet dækkede på et tidspunkt et område på 25 km. i omkreds.

Landsbyen Torup var oprindeligt på 16 gårde, i 1583 kun 9 gårde, og i 1658 er byen helt væk. Man har i 1969 til 1972 udgravet nogle rester fra Torup.

Under kong Frederik IV begyndte man at bekæmpe sandflugten, tyskeren Johan Ulrich Røhl ledede fra 1724 arbejdet bistøet af soldater, ca. 60 heste, vogne og materiel, samt lokale bønder, der udførte hoveriarbejde. Man dækkede sandet til med tang og græstørv, plantede marehalm og lignende planter, plantede træer som eg, birk, pil og gran og satte ris-gærder op.

Anstrengelserne har kunnet betale sig, i 1738 erklærer man sandflugten for stoppet, og allerede samme år rejste man dette store monument for at fejre sejren over sandflugten.

Det fortælles, at Røhl var en hård arbejdsleder, han havde svært ved at enes med den lokal befolkning, og da opgaven var fuldført blev han afskediget med pension og blev bedt om at forlade Tisvilde. Han har dog sat et imponerende aftryk på området, og i skoven finder man område, der er opkaldt efter ham:

Røhls Bom, Røhls Dam og Røhlsdamsgab.

Frederik den 7.'s mindesten:

Under sandflugten blev også borgen i Asserbo ramt af sand og måtte rømmes. Når de lokale bønder skulle bygge hus, hentede de sten fra borgruinen, og der var efterhånden ikke meget tilbage af den.

Foto: Erik Larsen

Teksten på stenen:

TIL MINDE OM KONG
FREDERIK DEN VII
FÆDRELANDETS VÆRGE
FRIHEDS VOLLER
FOLKETS VEN
REJSTE EGNENS MÆND
OG QUINDER DENNE
STEN I 1874

Kong Frederik den 7. var ivrig arkæolog, og i 1849 begyndte han en udgravning af ruinerne under hans personlige ledelse. På det sted hvor de lokale mente at det telt, han brugte under sit ophold, havde stået, rejste de en ca. 2½ meter høj mindesten.

Stenen havde tidligere været dæksten over en nedlagt gravhøj i Unnerup, men blev transporteret til Asserbo Slotsruin for at tjene til Kong Frederik den 7's minde.

Forstråd Andreas Frederik Christian Bang:

Født i 1821 i Vium ved Viborg, blev forstkandidat i 1842, ansat som Skovrider i Tisvilde-Frederiksværk Skovdistrikt i 1876, hvor han var indtil år 1900. Samtidig var han sandflugtskommisær for Frederiksborg Amt.

Skovdistriktet opkøbte Asserbo Overdrev, som bestod af et stort hede-areal, og under hans ledelse blev hele området tilplantet.

Skovrider Bang døde i 1902, men på 100-års dagen for hans fødsel, den 28. juli 1921, blev der rejst en mindesten på ca. en meters højde på det sted i Tisvilde Hegn, som vi i dag kender som Banghøj, umiddelbart i nærheden af Enebærdalen.

Foto: Erik Larsen

Indskriften på Bangs sten lyder således:

FORSTRAAD
FR. C. A. BANG
SKOVRIDER FOR
TISVILDE-FREDEKISVÆRK
SKOVDISTRIKT 1876-1900

Den ukendte sømands minde:

Fiskere fra Tisvildeleje har i 1946 rejst en mindesten for “den ukendte sømand” på kirkegården ved Tibirke kirke.

Foto: Erik Larsen

Indskriften på stenen lyder:

DEN
UKENDTE
SØMANDS
GRÅV

VI DROG DIG UD
AF BØLGENS VAADE FAVN
EN NAVNLØS MAND
FANDT HER SIN SIDSTE HAVN
MEN HAVETS FJÆRNE SUSEN
HEGNETS LØV
VIL SYNGE SALMEN
FOR DIN SJÆL
DIT STØV
AAR 1946 REJSTE LEJETS FISKERE
DETTE MINDE

Kilder:

“Mindesmærker i Nordsjælland” - Udgivet af Nordsjællands Museumsforening,
Redigeret af Anders Uhrskov

Bogen om Frederiksborg Amt, Jørgen Andersens forlag, 1969

Skrevet af Erik Larsen august 2018

Lokalhistorisk forening for Helsinge og Omegn.

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen
mail: info.lofoheom@gmail.com

Kasserer: Finn Klitgaard – Tlf. 20121577
Mail: finn.klitgaard@adslhome.dk

Redaktør: Willy Larsen – mail: birkedal13@gmail.com

Hjemmeside:
www.lokalhistorisk-helsinge-omegn.123hjemmeside.dk

Næste arrangementer:

Generalforsamling 26/1-2019

“Gamle Annisse By” i Annisse Forsamlingshus i marts måned,
dato følger senere,

Ramløse Forsamlingshus i september, emne ikke fastlagt.

Bestyrelsen ønsker alle en rigtig glædelig jul
samt et godt nytår.

Glædelig Jul
og godt nytår!